Štev. 31. V Ljubljani, 31. julija 1908. XLVIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja **vsak petek popoldne.** Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za **oznanila** je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po **20 h** za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine **6 K.**

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Izletnikom v Prago!

Tvrdka A. Wilder i drug v Zagrebu, Akademički trg 7, ki prireja poseben vlak v Prago, je izpremenil načrt izleta v toliko, da se odpeljemo v Prago **dne 7. avgusta t. l.** in ne 8., kakor je bilo prvotno določeno.

Iz Zagreba se odpelje vlak ob 4·06 popoldne in pride na Zidan most ob 5·53. Tam se pridružimo Hrvatom in Srbom tudi mi. Kdor se hoče voziti s tem vlakom, naj se zglasi najkasneje **do 2. avgusta in pošlje denar za vožnjo.**

Oni, ki so se prvi zglasili za izlet, bodo dobili te dni legitimacije, onim pa, ki so se zglasili pozneje, jih pošljem, ko jih dobim iz Prage. Če bi pa kdo, ki se je zglasil šele te dni, ne dobil legitimacije, naj ga to nič ne moti, skrbel bodem, da jo dobi v Pragi.

Do danes se je priglasilo 44 udeležencev.

L. Jelenc.

Naše narodnostne razmere — in naša narodna šola.

(Govoril Ivan Prekoršek na shodu slovanskega naprednega dijaštva v Pragi.)

V drugi polovici 6. stoletja po Kr. se začenjajo priseljevati Slovenci do alpskih dežel.

Sedmo stoletje zaključi proces njihove naselitve in pomeni dobo največjega razširjenja slovenskega ozemlja s središčem v Korotanu.

Vsi poskusi vstvariti trajno državno jednoto, ki bi mogla braniti politično samostojnost, končajo brezuspešno. Nemška frankovska država in zmaga tuje cerkve in nemškega duhovnika pomeni konec narodove samostojnosti na zunaj in znotraj. Gradovi, samostani in cerkve tvorijo predstraže tujega nasilja in strejo narod v spone gospodarske duševne in politične sužnosti, predno se je zavedal samega sebe, predno si je zamogel vstvariti — ločen in razdeljen po geografični legi svojega teritorija — svoj naravni center, ki bi družil periferije z osrčjem in dal podlago skupnega, enotnega dela.

Stoletja se ponavljajoči navali Avarov, Madžarov in Turkov tvorijo drugo temno črto na zgodovinski sliki slovenske preteklosti.

Mogoče, nekako spontani izraz narodne samobitnosti in obupne odpore proti telesnemu in duševnemu suženjstvu pomenja doba kmečkih uporov in slovenske reformacije. Narod začenja živeti sebi, začenja delati za se. Po kratkih letih toliko obetajočega življenja nastopita zopet združena zgodovinska nositelja sužnjosti slovenske, država in cerkev ter uničita sadove narodnega dela in mu zastavita pot k napredku in kulturi.

To je slika naše preteklosti, slovenska je ta preteklost, hlapčevali smo in delali za druge, niso nas družili lastni interesi, družila nas je tuja sila, služili smo tujim koristim. Janičarji iz lastnih naših vrst so nas tirali in še tirajo k temu.

Ideje revolucije pomenijo tudi v našem narodu novo pomlad življenja, tudi za naš že pozabljen narod nastopi doba narodnega probujenja, začenjajo se boji za narodno-jezikovno ravnopravnost v šoli in uradu — boji za politično moč narodovo. Izčrpali so nam ti boji doslej najboljše moči, ovirali so naš gospodarski in kulturni razvoj, in danes ob 60letnem jubileju narodovega probujenja, ko so tudi že za nami časi samo narodne politike, ko se je tudi pri nas že izvršila ostra diferencijacija političnega življenja, tvorimo Slovenci v državi narod četrte vrste, ki še nimamo najprimitivnejših predpogojev za kulturni in gospodarski razvoj. Ob nas bije ves naval nemštva proti jugu in jugovzhodu, stremeč ob Adrijo, ob edini naš emporij Trst, v nas poskuša avstrijska vlada z vsemi nepostavnimi sredstvi in z vso brutalnostjo izvesti germanizacijo, ki so jo drugi narodi že odbili.

Je navada, če razpravljajo zastopniki tlačenih avstrijskih slovanskih narodov o svojem položaju in kulturnih zahtevah, da skuša drug z drugim nekako tekmovati v tem, da izgleda njegov narod bolj ko mogoče brezpraven.

To je naša tradicijonalna navada, ki mora med nami izginiti, ako hočemo zares drug drugega poznati in pravilno presojati medsebojne potrebe in zahteve in videti, kje treba v prvi vrsti pomoči celoti v obrambo posameznega slovanskega plemena. Treba je torej nam vsem jasne, resnične slike tega, kar imamo, da moremo na podlagi obstoječega staviti skupne zahteve in skupno delati za njih realizacijo. V tem vidim za napredno slovansko akademično mladino, posebej še avstrijsko, pot, ki jo moramo nastopiti mi — pot na zunaj ne vsikdar tako prijetna in „mogočno slovanska“ kakor je ona naših slovanskih politikov, a na znotraj realnejša, resničnejša.

Ne govorimo o izgubah, ki jih je utrpel slovenski živelj in slov. ozemlje od narodove naselitve v te kraje do današnjega dne. Ali ta proces germanizacije in italijanizacije našega življa še za nas ni skončan, vrši se dalje pred našimi očmi. In ta prodirajoča germanizacija preko nas do Trsta, ki rodi zlasti na Koroškem Štajerskem in Gorenjskem naravnost grozeče uspehe, nam kaže vso resnost in nevarnost našega položaja, ne more in sme pa biti vseeno bratskim slovanskim narodom, ki v interesu lastnega razvoja ne morejo pripustiti take okrepitve nemštva na jugu, ki bi pomenilo uničujočo gospodarsko in kulturno premoč nad Slovani.

Po vladnem ljudskem štetju iz l. 1900. štejemo Slovenci, razdeljeni na Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko 1,192.780 duš ter tvorimo samo na Kranjskem večino. Prihodnja tabela nam kaže v procentih ves naš razvoj, oziroma nazadovanje od leta 1846., oz. 1830. do l. 1900. Slovenci tvorimo na:

	Kranjskem	Štajerskem
leta 1830.	—	38·86 %
„ 1846.	88·10 %*)	36·20 %
„ 1880.	93·70 %	32·70 %
„ 1900.	94·20 %	31·20 %
	Koroškem	**Primorju**
„ 1830.	—	—
„ 1846.	30·— %	37·10 %
„ 1880.	29·70 %	32·60 %
„ 1900.	25·10 %	29·90 %

*) Odstevši Belokranjce.

Smo torej nazadovali na Štajerskem za 7 %, na Koroškem za 5 % in na Primorskem za 7 %.

Te številke že same jasno govore o nezdravih razmerah, v katerih živi narod, ki pada v svoji relativni moči vsled germanizacije in odseljevanja kot posledice slabih gospodarskih razmer, ki silijo narod drugam, ker domovina nima zanje kruha.

Pol stoletja se že borimo za slovensko narodno šolstvo in vendar označimo samo resnično dejstvo, če trdimo, da še danes ne razumeva in ne zna ceniti narod pomena in nalog narodnega šolstva. Šolstvo v Avstriji je danes zgolj predmet političnih bojev, kjer ne odločajo človeške pridobitve in izkušnje stoletij na polju pedagoškem, pri nas odloča in govori absolutno politična moč posameznih strank v parlamentu, politika države in politika cerkve, katerim vsem naj služi šola in le temu ne, komur je namenjena. Tako postaja v 20. stoletju v našem narodu šola najvišja kulturna institucija človeštva protinarodna in protikulturna. Ves naš šolski boj je ostal tam, kjer je bil pred desetletji, ne za korak nismo napredovali, in vsak dan nam prinaša novih porazov, h katerim pripomoremo sami z najboljšimi svojimi močmi.

Kakor se je globoko verstvo in nabožensvo v našem človeku ubilo in nadomestilo s celo vrsto mrtvih ceremonij, ki naj popeljejo človeka skozi to „ubogo, zapuščeno dolino solz“ k edinemu njegovemu cilju onkraj groba, tako je tudi šola našemu slovenskemu človeku le institucija, kjer se naj v prvi vrsti uči katekizma in nemščine, kar bi mu bilo še več potreba, da z zaprtimi očmi preroma grešni človek to življenje, tega se nauči že doma. To je tako vsa življenska modrost slovenskega človeka, začrtana sicer črno, ki pa tako globoko korenini v njegovi duši kot plod naše pretekle in sedanje šole. Pokaže se sicer večkrat v svetlejši luči, v lepših oblikah, ki mu jih izsili življenje in narava. A trajnega, večjega napredka v mišljenju in delu ni, brani ga država s svojim poneumnjevalnim, germazatoričnim sistemom, brani ga cerkev, ki se

LISTEK.

Jakobu Cepudru v spomin.

Prišlo je kakor klic iz daljav. Tajno vabeča znamenja so dvignila ptico. Tako je jela potovati v svojem neznanem hrepenenju. Daleč tam blešči vedno jasno nebo v mehki razkošni luči neznanega solnca. Zavel je topel dih iz onih krajev in lahni veter je prinesel seboj polno omamljajočega vonja.

Dvignila se je ptica visoko nad zemljo. Nad njo neskončna širjava nebes, pod njo stepa, a na obzorju bleščeča črta morja.

Brezmejnost vsepovsod! Ali te ne vznemirja gluha samota? Ptica plava dalje... Bog s teboj!

Solnce je zatonilo, stepa temni. Šelest stepnega bičevja in visokih trav je zazibal ptico v spanje. Sladak mir vlada nad spavajočo stepo...

Glej, nebo je zažarelo in poklicalo ptico iz spanja. Hrepeneče njeno oko se je uprlo v daljavo in ptica je že hotela razpeti krila. Naenkrat se je začul surov človeški glas moteč vesmir božanskega jutra. Predrzna roka je hotela zalučiti kamen proti potujoči...

Pustite njo, ki se je dvignila visoko nad zemeljska tla! Njeno srce je polno slutenj in hrepenenja po neznanem svetu, v katerem je večen mir... Ali seže vaša roka tako daleč? Poglejte njeno dobro ljubeznivo oko!

Ne, pustite! Oster kamen je zalučila predrzna roka.

Zakaj ste jo ranili? Ali je tolika vaša škodoželjnost? Ali hočete uničiti vero v dobroto človeškega srca, ustvarjenega po božji podobi?

Prestrašeno se je umaknila ranjena ptica v gostejšo, nepristopnejšo samoto. Videl sem, kako ji je tamkaj krvavelo srce... Ali tudi tja je priletel kamen za kamenom!

Skrivala se je ptica v žalosti, živela in popotovala v hrepenenju, strahu in slutnjah in vsa izmučena dospela do bleščeče črte večnega morja.

Tako je bilo zadnje leto Tvojega življenja, dragi tovariš! Tiho, globoko in malokdo je slutil Tvojo veliko bol. Kje si videl hvaležnost za svoje dobrote? Komur si skrivil le las? Bil si prvi, ki je priskočil na pomoč bednemu sotovarištvu, ki Te je spoštovalo in ljubilo kakor očeta.

Sedaj vlada sladak mir okrog Tebe in z vedno jasnega neba lije vsenaokrog mehka božanska luč nam neznanega solnca.

Ernest Šusteršič.

Pismo iz Ljubljane.

II.

Hvala lepa Vam, gospod urednik, za posredovanje med g. Gabrškom in menoj. G. Gabršek je namreč že odložil častno mesto učiteljskega zastopnika v mestnem šolskem svetu. Tu se vidi, kako velik je Vaš vpliv!

Sedaj pa Vam poročam še to, da sem kompetiral za nadučiteljsko mesto v Ljubljani. Ker je moderno, da se pritiskajo kljuke, kadar kdo kompetira, sem tudi jaz dejal cilinder na glavo in sem šel k gospodu, ki ima prvo besedo v deželi.

„Učitelj Pavliha!“ se predstavim.

„Hm!“ — Z enim očesom je zamižal, z drugim me je pogledal in takoj je vedel, po kaj sem prišel. Nasmejal se je in rekel:

„Tudi kompetent za nadučiteljsko mesto v Ljubljani?“

„Da, gospod!“

Ponudil mi je stol, potem pa je jel govoriti:

„Kompetentov je veliko — še več pa mnenj, komu gre pravzaprav to mesto.“

„Korporaciji, kakršna je dež. šolski svet, pač ne bo težko določiti, komu sodi to mesto, saj oddajaste službe vendar po gotovem principu!?“

„Po gotovem principu — hm — seveda — po gotovem principu postopamo vselej; toda naša korporacija ima v svoji previdnosti več principov — razumete? — En princip je n. pr., da se nekaterikrat oziramo na starost kompetentovo; drugi princip je, da se oziramo na zasluge, ki jih ima kompetent za nas!

boji prosvetljevanja narodovega. Tako sledijo in se hvaležno oklepajo naši ljudje „prijateljske“ roke, ki jim kaže le pot nazaj v laž in temo tako se vbija narodu življenjska energija, zmaguje sistem poneumnjevanja, da more nad narodom neomejno gospodaviti država in cerkev.

Leta 1902. in 1903. je priredila Anglija dve poučni potovanji v Ameriko proučevat tamkajšnjo šolo. Udeležili so se jih šolniki in voditelji delavstva, da bi uvideli, da tvori velik del gospodarske moči in produktivnosti države, ki ima toliko prirodnega bogastva in toliko nadarjenih mož, ravno amerikanska šola, katere cilj je svoboden razvoj individualnosti in priprava za življenje, ki je boj, ki tirja vedrega duha, zdravega razuma, ki ne gleda na življenje kot na skrivnostno pobožno romanje grešnega človeka, ki vidi v življenju dobo resnega in velikega stremljenja, kateremu ni začrtanih mej. — In pri nas? Mi ne poznamo narodne šole, ki bi vzgajala mladino v duhu narodnem v samostojne, ponosne člane naroda.

Na Dunaju se je vršila letos anketa o reformi šolstva, v parlamentu so se sprejemale resolucije za ustanovitev novih visokih in srednjih šol — na Slovenskem pa vlada propagira duševno nasilstvo nad stotisoči slovenskih otrok, in narod nima volje ne moči, da bi zlomil te suženjske spone, saj jih že skoro ne čuti več. Žalostne gospodarske razmere obračajo njegov pogled drugam, da ne vidi, kje tiči vir in početek vse bede, da ne vidi tega dobro premišljenega umora, ki ga vrši vlada na njegovem narodnem telesu. Iz tujih slik, iz tujega življenja mora sprejemati mlada duša že v ljudski šoli vse utise in misli, ne pozna svoje zemlje, svoje slovenske domovine, ne sliši ničesar iz narodove preteklosti, ničesar iz življenja svojih očetov.

Nimamo velike in slavne preteklosti, a imamo svojo slovensko preteklost, svojo zgodovino, ki pa je danes tuja in nepoznana naši šoli in naši mladini in tako oropana naša šola največjega narodno-vzgojevalnega pripomočka.

V tem oziru, sme li biti in more biti tudi slovensko šolstvo zares slovensko-narodno, o tem še danes razmotrivati, ko je to najprimitivnejše vprašanje že zdavnej rešeno, bi bilo nepotrebno tratenje časa. Imamo dovolj razvit književni in znanstveni jezik, imamo zadostno število slovenskih učnih moči in zadostno število slovenskih dijakov.

Slovenci tvorimo narodno-jezikovno enoto na Kranjskem, Primorskem, južnem Štajerskem in južnem Koroškem — to je naša slovenska narodna celina, kjer imamo vse predpogoje in pravice za razvoj in napredek na kulturnem in gospodarskem polju — naše zahteve so torej naravne in povsem upravičene. V tem pogledu ne more biti ne za nas ne za vlado odločilen nikak ugovor, nikak veto onih par procentov Nemcev, ki živijo na izključno slovenskem ozemlju in so v šolskem oziru naravnost prenasičeni. Njihovo nemško šolstvo se mora vkljub umetno vzdrževanemu importu nemških študentov iz vseh nemških kotov Avstrije v nemške „Studentenheime“ na Slovenskem (Celje, Maribor itd.) samo po sebi reducirati, brž ko smo Slovenci dobili svoje lastno šolstvo. — V teh svojih naravnih postulatih ne moremo več poznati nikakega kompromisnega polovičarstva, dovolj zla je že rodila za naš narod nemška in utrakvistična šola, ki pri nas ni nič drugega, ko domena vladnih germanizatorjev, ki vzdržujejo sistem korupcije na vseh poljih, kamor le sega na Slovenskem moč in oblast nemške vlade. Vkljub vsem poskušnjam in neštevilnim lastnim odpadnikom, ki se prodajajo vladi in nemštvu za drag denar in vodilne službe, nam kaže statistika, da nam vsaj v jedru in osrčju narodove sile niso mogli še germanizirati. Več sadov in uspehov rodi nemško šolstvo prinasna polju poneumnevanja in vcepljenja absolutne toposti in pomanjkanja vsakega praktičnega smisla za življenje, ko pa na polju germanizacije. Tega nam ne pričajo številke statistike, o tem nam govori celo obupno zgodovina življenja našega naroda, vsa duševna stagnacija in konservatizem, vse ono duševno suženjstvo in servilizem, ki cvete in se razvija pri nas prav organično dalje od časov tlake in suženjstva, ki so za druge narode bili — za nas pa trajajo dalje in tiščijo narod k tlom, da ne more napredovati, kakor bi zahteval naraven njegov razvoj, odgovarjajoč njegovi legi in duševni zmožnosti. Od tod tako velik odtok naših delavnih moči v tujino, odtod oni velik procent naših moči v industrijskih in gospodarsko višje stoječih nemških centrih, ki nastajajo na Štajerskem, Koroškem in v Trstu.

Utrakvistična ljudska šola je neka posebnost, namenjena zlasti Slovencem. Leta 1880. je bilo okrog 1200 utrakvističnih šol v Avstriji, od teh jih pripada 18% na Slovence, torej nad 200. Sčasoma se je pa spoznalo, da taka šola vpliva slabo, in vsak narod je smatral za predpogoj svojega razvoja, da si je preskrbel šolstvo v svojem narodnem jeziku in narodnem duhu, padlo je število utrakvističnih šol na 400, le pri nas je ostalo pri starem in tako je prisojenih sedaj nad 50% dvojezičnih šol samo Slovencem, to je več kot polovica vseh v Avstriji.

Koliko energije se brezplodno potrati, na to nihče ne misli, ker smo vsi vzgojeni in vzrasli v takih šolah. Vzgojen s tujo kulturo, na tujem zavodu, kjer vedno čuti, da je nekak manj vreden človek, mu manjka povsod, manjka izraza, manjka poguma za delo. Tu leže vsi početki in vzroki naše površnosti, ki nas tira v propast!

Narodu prihaja korist le iz onih šol, ki jih vodimo v duhu našega naroda, v duhu njegove zgodovine in narodove kulturne samoraslosti. Hočemo, da se vzgaja naša mladina v duhu narodnem, v duhu prosvete in duhu napredka. Pomagano pa bo šoli in narodovi vzgoji v šoli malo, ako manjka šoli dela na znotraj, ki pripravlja in vstvarja modernega človeka, naj še bo pritisk vlade in cerkve tako silen. Naravna je torej zahteva naša po značajnih, globoko naobraženih, pedagoško svobodnih učiteljih, ki bodo umevali pozitivno šolsko-vzgojno delo, ki bodo umeli učiti mladino samostojno misliti, da se bo obogatilo čuvstvovanje in mišljenje mlade duše z zakladi narodove kulture, da ne bo več one praznote, ki jo danes polni neznačajnost, klerikalizem in renegatstvo, ki vodi k duševni degeneraciji in počasni germanizaciji.

Za pravilno in pravično presojevanje takoimenovanega „posestnega stanja“ nemškega na slovenskem teritoriju, podam v tabeli natančno sliko nemških jezikovnih otokov v kompaktni slovenski masi.

Po uradnem ljudskem štetju iz l. 1900. je štelo Nemštvo na slovenskem teritoriju:

1. Štajersko: Slovencev 409.531 — Nemcev 52.716 in sicer 27.154 Nemcev v mestih Maribor, Ptuj in Celje in 25.562 Nemcev v raznih sodnih okrajih v slovenskem delu Štajerske; slovenska manjšina v imenovanih treh nemških mestih znaša 6052 Slovencev.

2. Kranjsko: Slovencev 479.973 — Nemcev 28.177, izmed teh v Ljubljani 5423 Nemcev med 29.733 Slovencev.

3. Koroško: Slovencev 90.495 (25·0%) — Nemcev 276.829 (74·8%) v celi deželi.

4. Primorsko: Slovenci 212.978, Hrvati 143.602, skupaj 356.580, Italijani 384.159, Nemci 19.454. Izmed teh je naštetih v

Gorici: Slovencev 4754, Italijanov 16.112, Nemcev 2760,

Trst: Slovencev 24.679, Italijanov 116.825, Nemcev 8880.

Bilo je pa v Trstu oddanih pri zadnjih državnozborskih volitvah 8415 slovenskih in 8371 laško-liberalnih glasov, neštevši slovenskih socialnih demokratov, ki so glasovali za laško soc. dem. stranko.

Celotno Nemštvo na slovenskem ozemlju šteje torej:

28.177
52.716
19.454

100.347 Nemcev, odštevši Koroško, kjer se more govoriti o dovolj enotni slovenski celini, kar so pokazale tudi zadnje volitve.

To je torej numerična nemška moč, umetno vzdrževana od nemškega uradništva in razškropljena na toliko kosov in neznatnih delcev, da bi v naravnem razvoju morala že zdavno izginiti, da ne narašča in se ne krepi od slovenskih priseljencev, od nemškega šolstva, nemškega uradništva in onih naših inteligentnih ljudi, katere korupcija vladnega sistema spravlja v nemški tabor.

Preidimo dalje in konštatirajmo, kaj ima teh 100.000 „Nemcev“ (polovica renegatov, po večini takih, da še nemški ne znajo) in 1,192.780 Slovencev, ki prebivajo skupno na slovenskem teritoriju, Slovenci enotno-kompaktno, „Nemci“ razkropljeni in razdeljeni ponekod v brezpomembne manjšine, po drugod v umetno in krivično vzdrževane v nekaterih mestih in trgih.

Teh naštetih 100.347 Nemcev ima 7 realk, 9 gimnazij, 6 učiteljišč, okoli 14 meščanskih šol.

1,192.780 Slovencev pa ima na svojem teritoriju 4 utrakvistične višje gimnazije (Kranjsko) in dve nižji utrakv. paralelki, (Maribor, Celje) eno privatno realko v Idriji, ki jo šele letos prevzame v oskrbo država, eno utrak. moško učiteljišče (Ljubljana) in slov. učiteljiške paralelke ženske (v Gorici) in slov. višjo dekliško šolo v Ljubljani (mestna), ki se razširi v ženski licej. Na Štajerskem, Koroškem in Primorskem ni nobene slovenske meščanske šole. Slovenskih ljudskih šol je na Koroškem (90.495 Slovencev) 5, utrakvističnih — t. j. za Koroško germanizatorično poneumnevalnih 88. Nemških in ponemčevalnih ljudskih šol je na slovenskem celotnem ozemlju okoli 200, če onih niti ne štejemo, ki so (kakor na Štajerskem) oficijelno slovenske ali utrakvistične z nemško-nacijonalnim učiteljstvom, ki se rekrutira iz breznačajnih „štreberskih“ slovenskih renegatov, ki se jim s tem korakom odpre pot karijere.

Naša zahteva je popolno slovenske narodne šole, kot pogoj temeljitejše narodne naobrazbe ter kulturnega in gospodarskega razvoja.

Že danes imamo Slovenci kljub temu, da je srednja šola pri nas docela tuja — nemška — in torej težko dostopna slovenskemu dijaku 2726 slovenskih gimnazijcev in 705 slovenskih realcev.

Začetkom šolskega leta 1907/8 je bilo slovenskih gimnazijcev:

Kranjsko: 1493 (utrakv. gimnazije!)
Štajersko: 643 (samo nižji dve!)
Primorsko: 460 (nemško vse!)
Koroško: 100 (vse nemško!)
Drugod: 30.

Gimnazijcev imamo Slovenci še razmerno veliko, a vkljub temu še mnogo premalo. Če pa upoštevamo, da imamo tako neznatno število realcev (705!) potem vidimo, da število 2726 koncem leta 1907 zaostaja daleč pod normalo pri drugih narodih v Avstriji.

Vzrokov za to moramo iskati v prvi vrsti le v tujem šolstvu, ki naravnost ubijajoče ovira prouspeh dijakov in rodi direktno toliko mladih izgubljenih eksistenc.

Začelo se je tudi pri nas v novejšem času pod vplivom splošne prenapolnitve v službah akad. izobražencev misliti, da imamo preveč inteligentnega naraščaja, preveč dijaštva — to pa je docelo napačno in more razvoju in napredku narodnemu le škodovati.

Ojačimo svoje moči!

Nov udarec lopovstva pada na nas — piše levovska „Szakota“ — prsi križarjev udarjajo ob prsi naroda, ki se zvija od bolesti in bolečin. Niso še zaceljene rane, zadane Poljakom v Vrešnji, niso se še posušile solze krvniku izročenih otrok in že nas je zadel nov udarec iz rok barbarov. Nad onimi, ki so brez orožja, se lahko znašajo oni, ki ne poznajo človeških čuvstev.

Vendar prenašanje tega brutalnega preganjanja in sprejemanja udarcev groznih krivic, to vam je bolest nad bolestjo, otožnost, ki nadkriljuje slehrno otožnost.

Kakor že pravi Rûnvid k Gražini:

„Te iskre zanetijo požar v duši. Ta dim je napovodovalec groznega izbruha,“ tako smemo reči tudi mi, da je novi zakon, izdan od Prusov zoper Poljake, napovedovalec strašnih dni, borb neoborožencev s tlačilci, da so to iskre, ki hočejo zanetiti velik požar v duši naroda.

Vsekako pa nas ne ugonobe iskre, ki jih krešejo križarji, marveč nas le razvnemajo k obrambi in vztrajnosti.

Ne zatemni nam pogleda dim, zbirajoč se v črn oblak; ako pa je napovedovalec izbruha strašnih dni, pa naj nas dobi pripravljene za odboj zadanega nam udarca.

Ojačimo svoje moči za vztrajno in težavno delo, zakaj slehrno dejanje, ki ga danes zamudimo, utegne priti jutri prepozno.

Celo brez orožja v rokah se je moči časih zmagovito boriti.

Brez isker, ki netijo požar, je vendarle mogoče sežgati sovražnika, zarotivšega se na življenje drugega naroda.

Dalje v prilogi.

Tretji princip je, da se oziramo na spretnost in sposobnost učiteljevo, kar pa pride redkokdaj v veljavo. Četrti princip je ta, da se oziramo na osebno simpatijo, ki z njo vpliva kompetent na nas: njegov nastop, njegovo vedenje, njegova obleka itd. — razumete? Peti princip je princip protekcije; ta je jako važen za nas in se prav mnogokrat vpošteva, ker se na podlagi tega principa ustreže ne samo tistemu, ki službo dobi, ampak tudi njegovemu protektorju, kar je za nas večjega pomena kakor pa tiste zamere od strani propadlih kompetentov! Razumete?“

„Razumem! Torej, ker imate toliko in tako lepih principov, potem pa lahko mene nastavite bodisi že po tem ali po onem principu — kar je meni vseeno, ali mi podelite službo na podlagi principa št. 1., št. 2., št. 3. itd. — glavna stvar je, da službo dobim!“

„Bodite zagotovljeni, da bo dež. šolski svet postopal gotovo po svojem principu in bo gotovo tako ukrenil, da bo zanj prav; vendar pa vam ne morem nič obljubiti, ker ne odločujem sam in ker je toliko kompetentov! Apropos, gospod Pavliha! — Vi poznate svoje kolege, in jaz bi rad dobil nekaj informacij o njih. Če nam podaste za nas dobrih in uporabnih informacij, potem se bi morda oziralo na vašo kompetenco na podlagi principa št. 2., ki govori namreč o zaslugah, ki si jih pridobi kdo za nas! Razumete?“

„Razumem! — Vendar pa moram pripomniti, da bi bil rajši imenovan za nadučitelja na podlagi kakega drugega principa, vsekako pa vam rad ustrežem glede informacij!“

On mi prinese konpetentno tabelo in me prosi, da naj povem o vsakem kompetentu, kar se mi zdi umestnega. Jaz začnem:

1. Bahovec Franc, to je mož, ki služi že 30 let na eniinisti šoli; ves čas je vestno služil in izpolnjeval natanko svoje dolžnosti. Priljubljen je pri občinstvu in pri otrokih in pripoznati se mora, da je izkušen in praktičen učitelj. Mož ima dve hiši v Ljubljani, kar gotovo ni v kvar reprezentanci mestnega nadučitelja!“

„Pardon, da vas motim,“ mi seže on v besedo, „ravno zato, ker je Bahovec bogat, so nekateri mnenja, da njemu ni treba te službe, da ne bi odjedal zaslužka drugemu, ki je bolj potreben kakor on!“

„Česar ne bi odjedal drugemu?“

„No, zaslužka!“

„Kakšnega zaslužka?“

„Funkcijske doklade vendar!“

„Funkcijske doklade? — Koliko pa znaša ta?“

„300 K na leto — za Boga!“

„300 K? To ne pride na dan niti ena kronica in za to bagatelo mora nadučitelj delati na dan 3 do 4 ure in ima poleg tega še vso odgovornost za ves zavod na svojih ramah! Oprostite, po mojem mnenju to ni zaslužek, in Bahovec bi nikomur zaslužka ne odjedel, pač pa bi obvaroval svojega sodruga od dela in skrbi, ki ni zanj nikakor plačan! Funkcijsko doklado bo treba zvišati, posebno če se podeli mesto meni!“

„Pa glede Bahovca so tudi mnenja, da je predober človek in premehkega srca; on ne bi mogel ustrahovati podrejenega učiteljstva.“

„To trdite prav! Bahovec je dober človek, mehkega srca — zato nikakor ne sodi za voditelja! Dober človek, mehkega srca — prosim Vas — kakšen vodja bi pa to bil!? Nazadnje bi imel še kako sočuvstvovanje s podrejenim učiteljstvom! Morda bi se celo tako daleč spozabil, da bi z učitelji občeval — ali celo jim katerikrat pokazal prijazen obraz! Pfff — tak nadučitelj, ki bi s prijazno besedo pa z dobrimi sveti vodil svoje učitelje — haha — take figure so bile pred sto leti morda šolski voditelji, a dandanes — prosim Vas za Boga — dandanes mora imeti voditelj energijo — energijo pravim, brezobzirnost, kakršno so imeli ameriški priganjači in pazniki sužnjev, nad katerimi so vihteli svoje biče — tak mora biti današnji nadučitelj, sicer ne pridemo nikamor. Bahovec pa je dober človek in ima mehko srce — zato je Bahovec od muh, in nikar se ne ozirajte nanj.“

„Saj se tudi ne bomo!“

„Tako je prav! — 2. kompetent je Razinger Anton, miren in resen mož, vesten učitelj. Služi že 35 let in je delaven na peda-

Da se le nobeno srce ne bi zaprlo v egoizem, da se le nobeden duh ne bi omadeževal z malomarnostjo!

Ojačimo svoje moči, da v resnici razderemo vse to, kar podpira prusko trgovino in obrtnijo in to bodi naša nravstvena in gmotna obramba.

Tu pojde več za to, da stopimo vsi v vrsto tega pasivnega odpora proti vsem nemškim izdelkom, kakor za to, da se otresemo nekaterih lastnosti. Tu pojde več za ono preziranje, ki naj velja nečimurni nemški družbi, kakor tudi za to, da izkušamo prebiti brez nemških „Blattov“ in „Bibliothek“.

Ali res nismo sposobni za to, da ustvarimo v svoji sredi zdravo in vztrajno organizacijo, ki naj bi bila naperjena zoper to, da bi v slehrnem poljskem društvu, v slehrni poljski hiši ne bilo več nemških časopisov. Ali mar ne bomo znali bojkotirati onih nemških prostorov, v katerih se nahajajo „Zeitunge“ na mizah? Saj nemški tisk, ki ga ne pokriva rdečica sramote zaradi takšnih postav svoje vlade, naj spozna, da za takšne postave mora žeti in bo žel samo preziranje.

Nahajajo se časih roke tako umazane, da se jih roke, ki so snažne, dotakniti ne morejo. Nahajajo se tudi duhovi tako nečimurni, da človek ne more imeti z njimi nič skupnega.

V sedanji dobi si Poljska lahko reče, da z barbari, živečimi v XX. stoletju, „noče imeti nič skupnega, zaraditega tudi proč s tem, kar je pruskega!

Ko je geslo enkrat izdano, je treba vztrajno delovati v človeški družbi v to svrho, da se to geslo tudi uresniči.

Zaraditega naj vztrajni ljudje osnujejo posebni davek v ta namen, da se olikajo vsi oni, ki rabijo v govoru nemške izraze, ki pošiljajo sinove na pouk v Berlin ali v Vratislavo, ki dajejo hčerke v nemške zavode, ki imajo po hišah nemške pestunje, ki sprejemajo pruske potnike v svoje kleti, ki se še s tisočerimi nitmi vežejo z narodom, ki niti človeškega imena ni vreden!

Takšen davek, ko bi se enkrat uvedel, zamore prinesti velik dobiček, in vinar pridobljen na ta način, nam pomore v boju z nemškim pritiskom v krajinah ob meji. Naj nas ne straši misel na težave in upor. Ako nastopimo vztrajno v vrsti slično lavi, izpulimo družbo izpod nemškega vpliva ter presekamo križarjem niti.

Zoper udarec, naperjen zoper pravice naroda našega, pa si ojačimo moči in branimo se.

Samo da se le nobenega srca ne bi polastil egoizem, da se nobeden duh ne bo omadeževal z malomarnostjo!

Zborovanje „Zaveze“ v Gorici in odkritje Gregorčičeve spominske plošče in spomenika.

Nedavno smo čitali, da namerava odbor za odkritje spominske plošče na Gregorčičevi rojstni hiši in nagrobnega spomenika, odkriti oboje dne 6. septembra t. l. Ker bi to odkritje bilo slovesneje, ako bi se ga udeležila tudi „Zaveza“, ki ravno one dni zboruje v Gorici, ali pa saj oni tovariši in tovarišice, ki nameravajo po zborovanju poleteti na grob našega planinskega slavčka, in teh ne bo malo, mislim, da bi bilo dobro, ako bi vodstvo „Zaveze“ stopilo v dogovor z omenjenim odborom v svrho, da bi se to odkritje preneslo za dva dni, t. j. na dan 8. septembra zjutraj. Glavno zborovanje „Zaveze“ bi namreč bilo v ponedeljek predpoldne. V ponedeljek popoldne, oziroma zvečer bi se odpeljali do sv. Lucije in Tolmina. Drugo jutro 8. septembra pa bi se peljali dalje na odkritje in v Beneško Slovenijo.

S tem bi sicer izpremenili prvotni načrt izleta, ali bili bi zato obilo odškodovani v činu, da bi mi, pijonirji prosvete, bili kolikor mogoče številno zastopani pri odkritju plošče in nagrobnega kamna našemu miljencu. Pokazali bi s tem, kako znamo ceniti naše genije. Saj narod, ki jih ne zna ceniti, ni vreden, da jih ima. Obenem mislim, bi to privabilo mnogo naših cenjenih tovarišev in tovarišic, da se udeležijo nameravanega izleta na Gregorčičev grob in v Beneško Slovenijo med naše brate-trpine.

I. S.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Za glavno skupščino „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki se bo vršila v dneh 6., 7. in 8. septembra letos v Gorici, so izvolila in prijavila delegate sledeča „Zavezina“ društva:

I. Tolminsko učiteljsko društvo:

1. Matija Kenda, nadučitelj v Volčah;
2. Fran Kašca, nadučitelj v Tolminu;
3. Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji;
4. Matej Mikuž, učitelj v Tolminu;
5. Josip Prijatelj, nadučitelj v Grahovem;
6. gospica Dragica Pavšič, učiteljica v Podmelcu.

II. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo:

7. Fran Ferlinc, učitelj v Šmarju pri Jelšah;
8. gospa Marija Ferlinc, učiteljica v Šmarju pri Jelšah;
9. gospodična Tilka Lecker, učiteljica v Slivnici pri St. Juriju ob juž. žel.

Namestnika:

1. gospodična Leopoldina Hotschewar, učiteljica v Smarju pri Jelšah;
2. Pavel Flerè, nadučitelj pri Sv. Štefanu.

III. Sevniško-brežiško učiteljsko društvo:

10. Josip Pečnik, nadučitelj v Kapelah;
11. Ludovik Potočnik, učitelj na Dobovi;
12. gospa Terezija Potočnik, učiteljica na Dobovi;
13. Fran Srebernič, nadučitelj v Zabukovju;
14. Ignacij Supan, učitelj v Brežicah.

IV. Savinjsko učiteljsko društvo:

15. gospodična Bibiana Kolšek, učiteljica na Vranskem;
16. Ivan Kramar, učitelj v Braslovčah.

Namestnika:

3. gospodična Frida Zmerzlikar, učiteljica v Letušu;
4. Robert Senica, učitelj v Št. Juriju ob Taboru.

Prosimo vsa Zavezina društva, da vrnejo o pravem času izpolnjene društvene izkaze in prijavijo delegate, Zavezinemu blagajniku pa pošljejo udnino.

Priprave se marljivo in vsestransko vrše za dostojen nastop v Gorici. Posebno marljivo je na delu „Učiteljsko društvo za goriški okraj“, da sijajno sprejme udeležence XX. glavne skupščine.

Vsakdo, komur količkaj pripuščajo razmere, pohiti one dni v solnčno Gorico.

Vodstvo Zaveze
Luka Jelenc,
predsednik.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 6. avgusta t. l. v Gornjemgradu ob 11. uri v 4. razredu tamošnje šole.

Vzpored:

1. Nagovor predsednikov.
2. Zapisnik in dopisi.
3. Poročilo o slavljenju društvene dvajsetletnice.
4. Predavanje: „Tudi pri pouku v telovadbi se je ozirati na praktičnost v življenju.“ Predava g. Burdian.
5. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje v Gorici.
6. „Svjetozor“ — praktično učilo. Razkazuje in razloži g. Šijanec.
7. Slučajnosti.

Po zborovanju je skupni obed v gostilnici g. Šarba.

Z ozirom na to, da je isti dan ob 10. uri ustanovni shod okrajnega društva za varstvo zanemarje mladine v veliki graščinski dvorani — je pričakovati, da se zbere takrat vse okrajno učiteljstvo v Gornjem gradu. Gostje k zborovanju kakor tudi k skupnemu obedu dobro došli!

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje 6. dne m. avgusta ob 10. uri v „Narodnem domu“.

Dnevni red:

1. Zapisnik o zborovanju dne 4. aprila 1908.
2. Dopisi in sicer: a) dve resoluciji „Zveze“ v Celju; b) prispevanje doneskov za „Legov“ spomenik; c) oglaševanje pevcev, pevk in godbenikov za „Zvezine“ prireditve; d) „Najvišja zahvala“ „Zvezi“ za izraženo vdanost; e) predlog o izdanju plačnega zakona; f) predlog za okrajne šolske svete v zadevi učit. plač; g) sestanek slovanskih učiteljev v Pragi (9.—14. 8.); h) nabiralne pole v zadevi „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani; i) pristop k „Zvezi narodnih društev“; j) pristop k „Narodni založbi“ v Celju; k) pristop k „Haftplichtversicherung“. Poročevalec tov. Zinnauer.
3. Volitev delegatov za „Zavezino“ skupščino v Gorici.
4. Predlogi, nasveti i. dr.

Šoli in učiteljstvu naklonjeni gostje dobro došli!

Imenom odbora:
A. Požegar, t. č. načelnik.

Učiteljsko društvo za šentlenarski okraj zboruje v četrtek dne 6. avgusta t. l. ob 10. uri dopoldne v Sv. Lenartu po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Zelo zanimivo predavanje. 4. Poročilo o „Zvezi“. 5. Volitev delegatov za „Zavezo“. 6. Kako naj obhaja društvo 60 letnico presvetlega cesarja. 7. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši! Pokažite 6. avgusta t. l., da se zavedate svoje stanovske dolžnosti ter pridite vsi. Le v slogi je moč.

J. Kopič, predsednik.

Srednješolski vestnik.

** **Ruski jezik na krakovski gimnaziji.** Na neki krakovski gimnaziji se uvede ruščina kot obvezen predmet. V Galiciji biva zdaj mnogo poljske mladine iz Privislinskega okraja v Rusiji, ki bojkotira ruske šole. Ker bi pa ta mladina v Rusiji ne mogla dobiti služb, ako ne dokaže znanja ruskega jezika, je ustregla vlada željam ruskih Poljakov na omenjeni način ter jim dala priložnost, da se poljski mladeniči nauče ruščine. To je prvi slučaj, da se v Avstriji poučuje na javni šoli ruski jezik, ki so ga dosedaj vedno smatrali za nekako strašilo, dočim se ga Nemci, Francozi in Angleži pridno uče, ker je edini slovanski svetovni jezik. Morda pa se je začelo vendarle daniti v glavah avstrijskih birokratov?

** **Jesenski zrelostni izpiti** na moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani se vrše od 21. do 28. septembra.

** **Matura na celjski gimnaziji** se je vršila od 20. do 25. julija. Napravilo je izpite 55 maturantov, 8 z odliko.

** **Stoletnice celjske velike gimnazije,** ki so jo slavili prav v vsenemškem duhu minulo soboto v nemškem gledališču, se slovenski fantje na gimnaziji niso udeležili. Vsa čast mladim Slovencem, ki se niso pustili žaliti in so s svojo odsotnostjo ostro obsodili samonemški značaj te prireditve. Nemci se silno jeze, ker se ni udeležil stoletnice celjski glavar g. baron Müller. Ima pač več takta kakor oni, kar mu mora služiti le v čast.

** **Matura** na II. državni gimnaziji v Ljubljani se je vršila 20., 21. in 23. t. m. Izmed 22 kandidatov sta dva odličnjaka, dva reprobirana za pol leta, ostali „zreli“, deloma soglasno, deloma z večino glasov.

** **Sprejemni izpiti na slovenski gimnaziji v Celju.** Oglasilo se je k sprejemnemu izpitu 24 fantov, sprejetih je bilo 22 — toliko kakor lansko leto.

** **C. kr. umetno-obrtna strokovna šola v Ljubljani** je izdala poročilo o šolskem letu 1907/08. Zavod je obsegal nastopne oddelke: I. Zimske kurze za stavbne obrtnike (zidarje, kamnoseke in tesarje). II. Oddelek za šoloobvezne dečke z dvema razredoma. III. Dnevno šolo za obdelovanje lesa s strokovnimi oddelki za a) stavbno in pohištveno mizarstvo. b) strugarstvo, c) rezbarstvo, d) kiparstvo. IV. Javno risarsko šolo za mojstre in pomočnike. V. Dnevno šolo za umetno vezenje in čipkarstvo s strokovnimi oddelki a) za umetno vezenje, b) šivanje čipek, c) pletenje (klekljanje) čipek. VI. Javno risarsko šolo za deklice. — Na zavodu je poučevalo poleg ravnatelja 9 profesorjev in učiteljev, 4 učiteljice. 3 delovodje in 8 pomožnih učiteljev. Obiskovalcev (rednih in hospitantov) je bilo v začetku leta 269, koncem leta pa 179. Izmed rednih učencev jih je zdelalo 115, pri 10 je bil nepovoljen uspeh. Odhodno spričevalo je dobilo 12 obiskovalcev. Slovencev in Slovenk je bilo 157, Nemcev 20 in 2 Hrvata.

** **Madjarska gimnazija v Osjeku.** V Osjeku zgradi ogrska državna železnica poslopje za madjarsko nižjo gimnazijo. — Vse to se dogaja pod tistim baronom Rauchom, ki ga Frankovci kraj vsega svojega velikohrvaškega radikalizma slave kot pravega hrvaškega bana. So pač vredni drug drugega: Rauch, Madjari in — Frankovci.

Politiški pregled.

* **Kdo bo predsednik avstrijske delegacije.** Letos se ima za predsednika avstrijske delegacije voliti član gosposke zbornice. Kandidatje so trije: dr. Baerenreither, vitez Madeyski in baron Gautsch. Po dosedaj običajnem modusu bi moral biti izvoljen doktor Baerenreither kot član levice, ker sta v preteklih sezijah to mesto zapored zavzemala člana središča in desnice. Zakaj se stranke sedaj nočejo več držati prejšnjega modusa, ni znano. Delegati gosposke zbornice so imeli te dni sejo, da se sporazumejo glede predsednika. Pravijo, da bo izvoljen Madeyski.

* **Naslov justičnih in sanitetnih svetnikov.** V jubilejskem letu bodo posamni zdravniki in odvetniki odlikovani s podelitvijo naslova justičnih, oziroma sanitetnih svetnikov. Odvetniškim in zdravniškim zbornicam se bo dala prilika, da se posvetujejo o tem vprašanju. Splošno prevladuje mnenje, naj bi se s tem naslovom odlikovale samo take osebe, ki so se po dolgoletnem poklicu izkazale vredne za tako

---

goško-literarnem polju. Prej je izdajal v zvezi z Žumrom, sedaj pa z Gabrškom učne knjige.

3. Cepuder Jožef, marljiv kot mravlja, živi in dela le za šolo in družino.

4. Bele Ivan, inteligenten in duhovit učitelj. On ima izpit iz francoščine in poučuje tudi ta jezik.

5. Bezlaj Jožef, zaslužen učitelj, ima meščanski izpit, delaven na literarnem polju. Bil je že nadzornik in je mojster v svoji stroki.

6. Režek Juraj, učitelj, ki ima poleg pripravniške tudi gimnazijsko maturo. Predsednik deželnega učiteljskega društva; ima torej zaupanje vsega kranjskega učiteljstva. Kot učitelj jako marljiv in celo tako neumen, da hodi ob nedeljah popoldne v šolo zvezke korigirat.

7. Pretnar Jakob — stara korenina, bil je že nadučitelj in povsod je ščitil svoje podrejene učitelje. Imel je med učiteljstvom najlepšo — zastopnost in kolegialnost, ki jo je pa dosegel z ljubeznijo. Mož je vztrajen in neumorljiv govornik; on zvrta s svojim govorom če je treba, luknjo v trebuh; torej porabljiv človek.

8. Levec Janez, reformator slovenskega lepopisnega pouka, izboren učitelj — mož samostojnega mišljenja.

9. Kleč Avgust, inteligenten človek, učitelj, ki govori perfektno tri jezike: slovensko, nemško in laško. Denarja ima kakor smeti.

10. Trošt Franc, delaven na šolskem in glasbenem polju. Izboren glasbenik in ženij glede izdelovanja učil. On izdeluje iz starih gumbov, polomljenih dežnikov itd. prav uporabljiva učila.

11. Jelenc Luka, predsednik „Zaveze“, učitelj. ki ima meščanski izpit in človek, ki se nikdar ne prelevi. Kakršnega mnenja je bil pred 30 leti, takšnega je še danes.

12. Furlan Jakob, priden učitelj, reformator telovadbe, jako prijazen človek.

13. Kecelj Alojzij, mož, ki ima glavo na svojem mestu. Priden in vesten učitelj, star vojak, je pomagal Bosno in Hercegovino „notjemati“. Tvegal je že kri in življenje za cesarja.

14. Gale Franc, mož, ki dosedaj še ni ničesar storil, kar bi se mu moglo v zlo šteti!

15. Likozar Anton, občinski svetnik, ki imponira s svojim odločnim nastopanjem ljubljanskemu občinstvu. Mož je bil tudi vojak in se je udeležil okupacije Bosne!

16. Jegl...

„Dovolj!“ me ustavi gospod. „Ne govorite dalje! Iz teh petnajstih kompetentov ne bomo nobenega izbrali!“

„Seveda ne“, — odgovorim jaz — „ozirali se boste vsekako name! Iz mojega poročila ste lahko povzeli, da so to ljudje, ki nimajo pravih svojstev za nadučitelja. To so vsi ljudje, ki drže še sedaj na značajnost, ki pravijo o kolegialnosti in medsebojni ljubezni in ki govore še o narodnosti in veri. Mene poglejte! Jaz sem to že zdavnaj vrgel med staro šaro; zatajil sem že narodnost pa tudi vero in zatajim, če je treba, oboje skupaj. Taka so moderna naziranja in jaz se jih držim. Res je, da nimam dosedaj nikakih zaslug, ne takih, ne takih, pa to nič ne dé, zaslug si lahko pridobim s tem, da bom Vam vdano služil, kakor pokoren sluga, in pa s tem, da bom — zagotavljam Vas — najstrožje postopal z učiteljstvom in v kali zamoril takoj vsako prosto misel, ki bi se znala pojaviti v tej ali oni učiteljski glavi. — Učiteljstvo se bo naučilo pod mojim vodstvom, da ne bo mislilo s svojimi možgani, ampak da bo sveta edino le moja misel!“

Tako in enako sem govoril h gospodu. Kakor sem zapazil, so napravile moje besede najboljši vtisk na gospoda in zato sem preverjen, da bom preskočil vseh 15 navedenih kompetentov.

Kadar se to zgodi, Vam poročam, gospod urednik; do tedaj pa mi ostanite zdravi!

Na zdar!

Vaš

Pavliha.

…dlikovanje. Predlaga se, da bi se s tem naslovom odlikovali oni zdravniki in odvetniki, ki že 25 let uspešno delujejo v svojem poklicu.

* **Avstrijska gospodska zbornica.** Knez Windischgrätz je otvoril sejo 21. t. m. in se je najprej v toplih besedah spominjal umrlega člana gosposke zbornice, grofa Baworowskega. Zakonski načrt glede zavarovanja delavcev proti nezgodam in za slučaj bolezni je bil rešen v prvem čitanju in izročen komisiji, sestoječi iz 15 članov, ki se jih izvoli v prihodnji seji. Nato je knez Dietrichstein poročal o predlogah glede povišanja rekrutnega kontingenta za 1908. V debato je posegel tudi podpredsednik grof Schönburg, ki je poudarjal, da se mora tudi gospodska zbornica baviti z vojaškimi stvarmi v trenotku, ko se pripravljajo važna vojaška vprašanja, čeravno spadajo vojaške stvari v kompetenco delegacij. Govornik je omenil med drugim tudi zveze z Nemčijo. — Grof Rudolf Traun je obžaloval, da se ni še povišal rekrutni kontingent za skupno armado in da ni še dovršena potrebna reforma vojnega zakona. Govornik je omenil tudi predlogo o reservistih in je izrazil željo, naj bi odpadle zadnje vojaške vaje tudi za častnike in kadete. Končno je izjavil, da bi bilo bolje da se je skrbelo za izpopolnjenje skupne armade in mornarice. (Živahna pohvala.) Potem sta govorila še knez Orsini Riesenberg in minister za deželno brambo FML Georgi, nakar je bil zakonski načrt v drugem in tretjem čitanju sprejet. — Potem je zbornica razpravljala zakon o rezervistih in po referatu poročevalca je bila zaključena. Baron Plener je nato poročal o predlogu glede določitve alkoholnega kontingenta za obratno dobo 1908/09. Predlog je bil sprejet brez debate. Potem je zbornica sprejela več manjših zakonskih načrtov, ki jih je poslanska zbornica rešila v zadnji seji. — Zbornica je odobrila sklep proračunskega odseka, da se davek na sladkor ne zniža. Zbornica je sprejela melioracijski zakon, zakon o državnih slugah ter načrt o podržavljenju češke severne železnice.

* **Češka in nemška duhovščina na Češkem.** Nemški listi pišejo, da je med 4800 katoliškimi duhovniki Češke skoraj sedmi del (to je 686) Nemcev, dočim pripada od katolikov dežele nad tretjino nemškemu narodu. Češko ozemlje ima samo češke duhovnike; nasprotno je v 718 „čisto nemških“ cerkvenih občinah v dušnem pastirstvu 618 nemških in 563 čeških duhovnikov (47·7 odstotkov), 289 nemških župnij ima sploh le češke duhovnike. Vzrok tem odnošajem je v tem, da se med Nemci le malo mladeničev posveča duhovskemu stanu.

* **Podržavljenje železnic v Avstriji.** V zadnjem času so v Avstriji prešle v državno posest tri železnice, severozapadna železnica in južno severno nemška spojna železnica. S podržavljenjem teh železnic se pripoji državni železniški mreži 3000 km železniške proge, tako da ima sedaj država skupno okolo 18.000 km železnice.

* **Volilna reforma in nemadjarske narodnosti na Ogrskem.** Madjari uvidevajo. kaka nevarnost jim preti z novo volilno reformo, zato jo vlada z vsemi mogočnimi pretvezami zavlačuje. Sedaj si je začela vlada med narodnostno stranko iskati zaveznikov. Vlada hoče namreč na narodnostno stranko pritiskati, naj bi se zadovoljila z omenjeno volilno reformo. V prvi vrsti so se Madjari spravili nad Rumune kot najmočnejšo nemadjarsko skupino. V treh rumunskih časopisih, ki so v službi madjarske vlade, je neki dr. Babeš fabriciral celo serijo polemik pod različnimi imeni za ustanovitev zmerne stranke. Rumuni pa so takoj izpregledali manever, ki meri na razdvojitev med nemadjarskimi skupinami ter so solidarno izjavili, da vztrajajo na narodnostnem programu iz l. 1895. ter izjavljajo na vse take madjarske poizkuse, da je mogoče misliti na pomirjenje z nemadjarskimi narodnostmi šele tedaj, ako se volilni imeniki pravilno in pravično izdelajo. V vsakem okraju mora nemadjarska narodnost voliti svojega poslanca, kakor je to na Moravskem mogoče. Rumuni bodo pri volilni reformi gledali poglavitno na ugodno razdelitev volilnih okrajev, ne pa toliko na liberalnost volilne reforme v splošnem. — Iz Budimpešte poročajo: Tu se govori, da predloži vojno ministrstvo jeseni zakonski načrt o povišanju rekrutnega kontingenta. Minister grof Andrassy odpotuje bodoči mesec v Išl, da poroča cesarju o volilni reformi. Ako cesar ne odobri Andrassyjevega načrta za volilno reformo, tedaj bo grof Andrassy izvajal posledice, ker je baje volilna reforma obljubljena kakor rekompenzacija za zahteve Madjarov namesto koncesij v vojaških jezikovnih vprašanjih.

* **Doseljevanje Madjarov.** Po uradni statistiki se je meseca marca t. l. izselilo 354 Hrvatov, 43 Madjarov in 33 Nemcev; naselilo se je pa 76 Hrvatov in Srbov, 193 Madjarov, 51 Nemcev in 33 drugih. Po tej statistiki je dokazano, da se je samo v enem mesecu naselilo dvakrat več Madjarov nego Hrvatov — in to večji del železniških uslužbencev.

* **Novi železniški načrt na Balkanu.** Kakor je zvedela „Hrv. Korespondenca“, je avstrijska vlada poverila nekemu mednarodnemu železniškemu podjetništvu izgotovljenje načrta za novo zvezo med bosensko-hercegovinskimi železnicami in Adrijo. Ta proga bi šla iz Ustiprač v Bosni čez Fočo v Nikšič-Podgorico v Črni gori do Virpazarja, kjer bi se zvezala z železnico, ki jo gradi italijanski konsorcij v Bar. Proga Bar-Virpazar bo koncem oktobra t. l. izročena prometu. Ako se izvrši ta avstrijski projekt, bosta po železnici Kruševac-Vardište-Foča-Nikšič-Virpazar zvezani Srbija s Črno goro, oziroma z Adrijo čez avstrijsko ozemlje. Za ta načrt je tudi Črna gora, ki upa, da se avstrijska vlada ne bo upirala črnogorskemu projektu glede železniške zveze med Dunavom in Adrijo, ki bi šla iz Zibefča čez Prištino-Medare-Prizren, potem proti Tuzim pod Gusinjem na črnogorsko-balkanski meji in v Podgorico. V Podgorici bi bilo križišče za dunavsko-adrijsko in za avstrijske železnice, ki bi dobile pri Ustipračah zvezo s progo Sarajevo-Vardište. Na tak način bi prišel srbski načrt Prizren-Sv. Ivan v Medui docela iz upošteva. Za novi črnogorski projekt je tudi Rusija. Najprej bi se zidalo progo Ustiprače-Foča-Nikšič-Podgorica-Virpazar, potem pa progo Zibefče-Priština-Medare-Prizren-Tuzi-Podgorica. Iz okolnosti, da črnogorska vlada ne ugovarja avstrijski železnici v Črni gori čez Nikšič, sklepajo, da je avstrijska vlada zadovoljna, da se zgradi dunavsko-adrijska železnica s končno točko v Baru in da je ta obljubila v to svrho celo svojo podporo. Iz vsega izhaja, da sta se Avstrija in Črna gora popolnoma domenili glede nameravanih novih železnic, in mogoče je, da se bo o načrtu Ustiprače-Virpazar razpravljalo že v prihodnjem zasedanju delegacij. To progo žele tudi avstrijski krogi. Tozadevni sporazum naše in črnogorske vlade je, kakor trdi „Hrv. Korespondenca“, sad zadnjega potovanjo kneza Nikole v Petrograd.

* **Srbska skupščina.** Novo izvoljena skupščina se je konstituirala. Za predsednika je bil izvoljen dr. Vukšević, za podpredsednike pa Miloš Costić in Gjoka Stojković. Vsi trije pripadajo staroradikalni stranki. Ko je bila skupščina konstituirana, se ji je predstavila nova vlada in podala svojo deklaracijo. Samostalci v predsedstvu niso zastopani, ker tega sami niso želeli. Skupščina bo imela seje do 23. avgusta, nakar se odgodi do 13. oktobra.

* **V turški armadi** je nastala cela revolucija. V Drinopolju zahtevajo častniki in vojaki, da se izpuste iz zaporov vodje reformnega gibanja. V Solunu zbujajo nemire Mladoturki. Vojaki, ki dlje časa služijo, hočejo odpust iz služb. — V Seresu je bil umorjen polkovnik Mustafa beg.

* **Revolucija na Turškem.** Iz Soluna brzojavljajo: Skopije. Bitolj in Solun so zavzeli uporniki. Povsod vlada mir. — Uporno vojastvo iz Resne je navalilo na Bitolj in ga zavzelo. Uporniki so proklamirali ustavo. V mestu je sedaj mir. — „Kölnische Zeitung“ poroča, da je generalni guverner Macedonije Hilmi paša podal demisijo. V Solun so dospeli štiri anatolski polki, ki so bili takoj poslani proti Bitolju. — Na kompetentnem mestu izjavljajo, da še niso dobili nobenega uradnega obvestila, da bi dal sultan svoji državi ustavo; takisto še tudi ni došlo oficialno poročilo, da bi uporniki zavzeli Solun, Skoplje in Bitolj. — „Pester Lloyd“ priobčuje brzojavko iz Soluna, da je dal sultan ustavo in da se v kratkem skliče parlament.

* **Odgoditev ruske dume.** S carskim ukazom je bilo odgodeno prvo zasedanje tretje dume do 28. oktobra. Duma je imela skupno 98 sej, izmed katerih so bile nekatere velike važnosti za politiško in kulturno življenje, ker se je prvič ustavno sprejel državni proračun, rešil se je zakon o ljudskošolskem pouku itd. Nerešene pa so ostale velike reforme, ki jih je obljubil oktobrski manifest. Kmetiško vprašanje, o katerem je rekel car v svojem nagovoru na poslance, da bo prva in neodložljiva naloga dume, je ostalo nedotaknjeno. Tudi državljanske svoboščine, ki jih je obljubil vladni komunike, se niso uresničile. Vendar pa ima tretja duma zaslugo, da je ideji parlamentarizma priborila veljavo ter prisilila birokracijo, da mora priznati dumo za važen, odločilen faktor.

* **Volitev predsednika Združenih držav.** Kakor javljajo iz Novega Jorka, napovedujejo ameriški listi hudo volilno borbo, kakršne še ni bilo. Oba kandidata — Taft in Bryan — se še ta mesec podasta v poedine države v svrho agitacije. Republičanski listi, ki so še nedavno menili, da je izvolitev Tafta gotova, so klonili duhom in to zaraditega, ker je Bryan mnogo spretneji agitator in govornik nego Taft. Trusti ne bodo financialno podpirali te volilne borbe.

* **Predujmi portugalski kraljevi hiši.** Komisija, ki je imela ustanoviti visokost predujmov, ki so bili izdani kraljevi hiši, je konstatirala, da so se taki predujmi dajali samo visokim uradnikom. Tu so se dogajale grozne zlorabe. Neki visoki uradnik, ki ima letne plače 10.000 frankov, je dobil predujem četrt milijona frankov, drugi uradnik je dobil predujem 625.000 frankov. Neki drugi visok uradnik je bil imenovan guvernerjem neke portugalske kolonije v Afriki, dal si je izplačati plačo za pet let naprej, a potem se je odrekel temu mestu. Komisija je sklenila, da ta imena priobči parlamentu. S tem bodo kompromitirane mnoge odlične osebe.

* **Nasi,** bivši laški naučni minister, ki je bil obsojen zaradi poneverjenja na več mesecev ječe, je v Trapani zopet izvoljen za državnega poslanca. Od 3000 glasov jih je dobil 2566.

Vestnik.

Nečuveno obrekovanje. „Slovenec“ je zadnjo soboto, dne 25. t. m., priobčil članek „Šolstvo“, kjer na brezstiden način obrekuje učiteljstvo. Sovraštvo naših nasprotnikov je prikipelo do viška, saj poziviја „Slovenec“ koncem imenovanega članka naše ljudstvo naravnost na u p o r. Ponatiskujemo tu „Slovenčeve“ infamije v trajen spomin, kako znajo krščanski ljudje obrekovati, ne da bi si kdo veljavnih mož njihove stranke prizadeval pomirjajoče vplivati na izbruhe politiške strasti klerikalnih žurnalistov. „Slovenec“ piše. „Žal da tudi v ljudskih šolah vedno bolj prodira ta duh. En del učiteljstva je dober in vesten vkljub neprestanim napadom od nasprotne strani, večina našega učiteljstva pa gre slabe poti in se vedno bolj pogreza. To je žalostno dejstvo, a treba ga je očitno povedati, da se ne bo korupcija neopažena vedno bolj razširjala. — Liberalni del učiteljstva je že prekosil daleč stare liberalce. Človek z učiteljiško izobrazbo, ki ne čita drugega, kakor vsak dan svoj „Narod“, mora duševno popolnoma degenerirati in podivjati. Če govoriš ž njim, se ti že pri prvih besedah izda vsa njegova neotesanost, ki jo včasih hinavščina le za silo in nezadostno pokrije. — Če čita kako knjigo, izbira nalašč protiverske, najrajši lascivne stvari, ki jih razširja tudi med mladino. Mnogo je učiteljev, ki v cerkev sploh več ne hodijo in celo ostentativno še druge odvračajo. Mnogo jih živi tako očitno pohujšljivo, da ljudstvo, boječ se za svoje otroke, poizkuša vse mogoče, da bi se jih iznebilo, a ne more doseči niti njihove prestave, ker dobe ravno taki učitelji često svoje protektorje. Tudi naziranje gotovih nadzornikov bo treba nadzirati, ker so uspehi preiskav ponavadi jako suhi in pohlevni. — Obžalovanja so vredne mnogokrat učiteljice, ki so prisiljene s takimi ljudmi sodelovati, često tudi stanovati v eni hiši. Večinoma mestna dekleta, nevajena življenja na deželi, brez primerne družbe postanejo č e s t o ž r t v e s i r o v i h l i b e r a l n i h t o v a r i š e v. — Težko je tako živeti, da se človek ohrani na površini in ne propade za drugimi. Vsa čast onim, ki se bore z zlom in mu ne podležejo! Ta hrabra četa nam je nada za boljšo bodočnost.“ — Koliko silovite sirovosti in laži je nagromadene tukaj, to se ne da povedati. Gotovo pa je, da kriči taka pisava po maščevanju, ki pride bodisi v taki ali drugačni obliki. Nesramnost posebne vrste je zlasti to, da si upajo „Slovenčevi“ ekslemenatarji nežinirano blatiti visoko moralično čistost naših koleginj, medtem ko bi najprej morali ostrgati zobe z onih celibatarjev, ki so gnusni v besedah in dejanjih. Vsa „Slovenčeva“ revolverska pisava je tako grda, da se dostojen človek ne more dalje baviti z njo! Fej!

Ljubljanski škof in njegova skrb. Kako plemenito in vzvišeno nalogo ima ljubljanski škof, namestnik Kristov, zagovornik in zaščitnik pravice in resnice, to razodeva sam v svojem „Škofijskem listu“, pisoč med drugim: „Opozarjam vas na mladinski list „Mladost“. Začeli so ga izdajati goreči laiki in vneti duhovniki. Namenjen je za kmečko in dijaško mladino. Čuti se pa, da bo ostal le za naše mladeniče po deželi; za dijake se bo moralo drugače preskrbeti, na kar se že misli in se priprave delajo. „Mladost“ ima že nad 2000 naročnikov; širite jo med mladeniči, da nam jih ne prevzamejo l i b e r a l n i u č i t e l j i z listom, ki ga za mladeniče snujejo. Osvojimo si teren in držimo ga! — Po z a u p n i h o s e b a h pazite na knjige in liste, ki se bolj ali manj skrivaj razširjajo. Z a s l e d u j t e p o s e b n o d e l o v a n j e dijakov akademikov in u č i t e l j e v! Vigilante!“ — Tako! Zdaj vsaj vemo, kaj je skrb ljubljanskega škofa in kako sveto, nepristransko in apostolsko je njegovo pastirovanje! Čast in hvala mu! Denuncianti in strankarski agitatorji, stran! Vladika ljubljanski preklinja vaš umazani posel! Častimo in poveličujmo ga, ki nam je tako dober in blag! Res, blagor nam, ker imamo takega očeta! Amen!

Podlo ovaduštvo. Sotrudnik našega lista in tovariš nam piše: „Te dni sem bil v L e s c a h. Oglasivši se pri tamošnjem tovarišu, sem zagrmel nanj: „Ali si ti tisti lopov, ki — kakor piše „Slovenec“ — že leto dni ne moliš „očenaša“ v šoli?“ — Izvedel sem, da že p e t l e t tovariš poje pred šolo in po šoli primerno pesem. Tovariš v Lescah kakor tudi jaz sva bila gojenca slavnega, pred kratkim umrlega pedagoga R e v e l a n t e j a, ki je — d a s i d u h o v n i k — u č i l, d a s e p r e d š o l s k a i n p o š o l s k a m o l i t e v l a h k o n a d o m e s t i s p e s m i j o, i n p r o t i t e m u s e t u d i n e u p i r a š o l s k a p o s t a v a. — V hiši tovariša v Lescah sem se prepričal, kako v k r š č a n s k e m d u h u odgaja vrli mož svoje otroke. Rosa mi je bliščala v očeh ob teh prizorih! In vendar ima „Slovenec“ odličnega moža za „brezverca“ in Bog ve, kaj še vse! V Lescah sem tudi izvedel, kdo je p o d l i o v a d u h. To je dotičnega tovariša u č e n e c, kateremu je mož p o m a g a l, da je prišel na visoke šole na Dunaj in da je dobil mastno štipendijo. Kako že pravi pregovor? „D o b r o t a j e s i r o t a.“

Maturanti iz l. 1898. v Ljubljani. Svoječasno sem Vas pozival v našem „Tovarišu“, kako in kje bi slavili desetletnico. Samo trije (D., Mer. in Šij.) so se mi odzvali. Ne morem si misliti, kako to, da se tako malo … nič — zanimate za desetletnico. Ali jo na… slavimo po smrti? Vzdramite se! Po mojem… sešli naj bi se v Ljubljani, recimo sredi avgusta… Najlepše pa bi bilo, da se **vsi** udeležimo XX… glavne skupščine „Zaveze avstr. jugoslovanski… učiteljskih društev“ v Gorici. Kako mislite… In Ve, cenjene tovarišice? Oglasite se v… kmalu, da vem poročati v „Tovarišu“. Zdrav… stvujte! Vaš Legat, Dol. Logatec.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici dne 19. julija 1908. Pred… sednik pozdravi novoimenovanega c. kr. ok… šol. nadzornika želeč, da bi tudi on deloval … prospeh šolstva in učiteljstva in upa, da b… vladala vedno prava harmonija v c. kr. ok… šol. svetu. Zastopnik učiteljstva A. Grčar p… zdravi taistega v imenu učiteljstva, upajoč, d… bo našlo učiteljstvo v njem vedno pravega za… ščitnika, pravega očeta. C. kr. okr. šol. na… zornik J. Janežič se zahvali obema govorn… koma, proseč, da naj ga c. kr. okr. šol. sv… podpira v njegovem težkem poslu. Dnevni r… je obsegal skoraj izključno ternopredloge … nadučiteljska mesta v Kropi, Kamnigorici i… Dobravi pri Kropi; dalje ternopredloge za i… praznjena mesta na Jesenicah (dve) in … Breznici. Dovolila se je šesta petletnica naduč… telju J. Rihteršiču — Srednjavas, in sledn… so se določile nagrade za kmetijski pouk. … Dovoli se dopust od 15. do 31. julija naduč… telju F. Eisenhuthu — Bela peč, da mo… obiskati trgovski tečaj v Gradcu, in v Bo… Beli se nastavi provizorično mesto umrle… učitelja-voditelja Fr. Auserja — M. Arh. … Slednjič se odobri več proračunov kraj. šolski… svetov. —a.

Popravek. Prejeli smo sledeči popra… vek: K odstavku v Vestniku cenj. lista „U… teljski Tovariš“ iz 24. julija t. l. št. 30, p… „Nov način razpisovanja učiteljskih služb… prosi podpisani krajni šolski svet sledeči p… pravek: Ni res da je krajni šolski svet … Kamni gorici sklenil, da ostane na tem mes… učiteljica, ter tako zakonito veljavo razpisa p… stavil na glavo. Res pa je, da krajni šols… svet v Kamni gorici dosedaj o zadevi še … nič sklepal.

Krajni šolski svet v Kamni gorici, d… 26. julija 1908.

K a p u s, predsednik.

„Südmarka“ ima svoje zborovanje d… 7. septembra letos v mestnem gledališču … Beljaku.

Za otroka. Bankir Hans Reitzes na D… naju je daroval o priliki svoje oženitve 500.000 … za jubilejsko akcijo za otroka.

Umrl je dne 25. t. m. tovariš Jak… C e p u d e r, nadučitelj na Hrušici, star … let. R. i. p.! — V Litiji je umrl sodni prist… Miroslav N e r a t, sin ravnatelja in „Pop… nikovega“ urednika tovariša Nerata. Na… sožalje!

Nemška šola v Slovenski Bistric… Izpod Pohorja nam pišejo: Poročali smo va… že, da stavijo s pomočjo „Schulvereina“ … celo Nemcev iz rajha — tako sploh prakti… rajo pri nas na slovenskem Štajerskem! … nemško šolo v S l o v e n s k i B i s t r i c… Ker hočejo to šolo že letos v jeseni kot t r… r a z r e d n i c o otvoriti, a jim v to nedost… otrok, zato se je uprizorila prava gonja … otroke s l o v e n s k i h s t a r š e v. Tozadev… kar besno delajo naši Nemci, celo taki z i… lijanskim imenom. Pri tem pa se najbolj od… kujejo n a d u č i t e l j i n v o d j a s l o v… n j e b i s t r i š k e s l o v e n s k e l j u… s k e š o l e, F r a n j o K ö l l e t n i g. … res ni nikogar, ki bi temu možu, ki ta… vzorno dela p r o t i l a s t n i š o l i, m… pristrigel peroti?

Iz Laškega trga poročajo: Povod… smrti svojega osemletnega sinčka Sandija … podaril tukajšnji odvetnik g. dr. Josip Kol… vsem 61 učencem drugega razreda sloven… ljudske šole v Laškem kot bivšim sošolc… dragega rajnika vsakemu krasem molitvenik … naložil za vsakega v poštni hranilnici … 10 K, torej skupaj 610 K. — S tem svoj… blagim činom je postavil znani ljubitelj in p… piratelj uboge slovenske dece pač najlepši … najtrajnejši spomin svojemu ljubljenemu si… — obenem pa si je pridobil tudi hvaležnost … vdanost mladih src ter spoštovanje okoliča… in vseh, ki ga poznajo. Cenjeni obitelji pa … bi bila namenjena vbodoče milejša usoda!

Pojasnilo. V zadnji štev. „Učit. To… je v poročilu o okrajni učiteljski konferenci … p t u j s k i okraj tudi to: „Le naš načel… knjižničnega odbora, k i j e c e l o s l o v e… s k i p i s a t e l j, je napravil tudi letos ka… po navadi n e m š k o poročilo . . .“ Da ne … širša javnost mislila, da sem jaz tisti, ki … kakor je v poročilu namignjeno — se hoče … nemškimi poročili prikupiti navzgoraj — i… vim, da nisem jaz načelnik knjižničnega odb… in da torej tisti slovenski pisatelj, ki dela ne… ška poročila, nisem jaz.

V Narapljah, dne 27. julija 1908.

A n t o n P e s e k

Za slovenske abiturijente. Avgust… številka „Omladine“, ki izide prihodnji ted… bo namenjena sosebno abiturijentom, kate… bo podala kolikor možno točne informa… glede izbere stanu. — Opozarjamo na to … vilko vse interesirane, nenaročniki jo do… pri upravništvu v Ljubljani, Breg 12, … vpošljejo 42 h v znamkah.

Šolska slavnost v Kamniku. V prijaznem Kamniku je priredila mladina obeh tamošnjih šol pod vodstvom uciteljstva dne 5. (in 12. t. m. ponovila) slovesnost v proslavo cesarjeve šestdesetletnice. Bistvo te slovesnosti je bila spevoigra „Slava cesarju Francu Jožefu I.“, ki jo je nalašč za take prilike priredil znani slovenski skladatelj Emil Adamič. Vse delo sloni na štirih kiticah cesarske pesmi. V prvem dejanju pozdravlja mladina cesarja, v drugem nastopijo učenci kot vojaki in pojo znane narodne vojaške pesmi, tretji del je proslava cesarja po umetnikih, rokodelcih, obrtnikih, učencih, sirotah itd., v četrtem delu vse avstrijsko-ogrske narodnosti slave cesarja in zapojo svoje himne. Pri vsakem delu so deklamacije (zložili so jih: A. Rape, A. Medved, Borisov) vmes pa eno in dvoglasni zbori, pa tudi solotočke, vse spremljano s klavirjem. Igra, če jo vzamemo kot tako, je prirejena izredno dobro in se da uprizoriti jako hvaležno. V Kamniku so jo prednašali naravnost mojstrski, kar je lahko umeti, ker je uprizoritev vodil gospod skladatelj sam in tamošnje vrlo učiteljstvo. Igra se je uprizorila v prostorni dvorani „Gasilnega doma“. Oder je bil okusno prirejen. V ozadju grad Habsburg, na desni strani cesarjev kip, okrog razni emblemi, pred odrom na vsaki strani popoln posnetek vojaškega topa. Občinstva se je zbralo natlačeno polno k prvi predstavi, in tudi k ponovitvi ne dosti manj. V odmorih je igrala kamniška godba na lok. Navzoči so bili razni dostojanstveniki, med njimi okrajni glavar I. Kresse, sodni svetnik dr. Kladva, ravnatelj c. kr. smodnišnice A. Doleczek, upokojeni finančni svetnik Lubec, župan dr. Kraut, uradništvo vseh uradov, učiteljstvo iz okolice in več duhovnikov, med njimi dekan kamenški, poleg teh so bili zastopani vsi drugi sloji iz meščanstva in mnogo kmetiškega ljudstva. Že prvi nastop mladih igralcev je navdušil vse občinstvo, z nadaljnimi točkami pa je zadovoljnost vedno bolj rasla in hrupen aplavz in oddobravanje je sledilo vsakemu delu. Pretresljivo je bilo gledati in poslušati mlade pevce in deklamatorje, ki so gladko izvajali svoje vloge. Kot hrabri vojaki so peli razne pesmi; posebno ganljiva je bila skladba „Molitev pred bitko“, ko so mladi vojaki vojaški kleče peli. Nastop raznih stanov je bil prav srečno pogojen, posebno čuteča je bila deklamacija „Oče sirot“. Zadnji del: Avstrijski narodi — je bil pester, da, naravnost očarljiv, ko so bili dečki in deklice v prav lepih narodnih nošah: Čehi, Hrvati, Poljaki, Ogri, Nemci Lahi. Vsaka narodnost je prikorakala zase na oder in zapela svojo himno. Zadnji so prišli Slovenci, viharno pozdravljeni, pojoč naš lepi „Naprej zastava Slave“. Učenci so držali v rokah raznih narodov zastavice in pri pesmi „Naprej zastava Slava“ so jih navdušeno vihteli, kar se je posebno prilegalo tej pesmi. Ob koncu je bila živa slika: Deklica drži nad cesarjevo glavo lovorov venec s trakovi, okrog so zbrane narodnosti. Živo sliko je razsvetljeval bengaličen ogenj. Zadovoljni nad prireditvijo so se razšli gledalci, poprej pa so še poklicali skladatelja, da se je na odru pokazal med mladimi igralci. — Ta drugi kratek opis šolske slavnosti namenoma priobčujemo, da opozorimo na dejstvo, s kako vnemo deluje naše učiteljstvo na polju vzgoje in izobrazbe. Ta igra ima namreč skozinskoz vzgojen in izobraževalen namen, seveda ostane pri tem glavna proslava cesarjevega jubileja. Sama igra je nekaj izrednega in kolikor nam je znano, je to v Avstriji prvo delo te vrste, namreč v tem slogu in v ta namen zložena igra. Tudi je skozinskoz prepojena igra z narodnim duhom, kar ji vrednost še poveča. Priporočali bi, da bi za Kamnikom prišli še drugi kraji, ki bi tako lepo izvajali pristno narodno-otroško igro, posebno letos v letu cesarjevega jubileja.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriški okraj. Uradna naznanila se vzemo na znanje. Nameščenje učiteljstva: Solkan: Bajt Franc; Ajdovščina: Plesničar Pavel: Rihenberk: Pavlica Urh; Bukovica: Musič Anton; Plave: Turk; Podgora: Zorn Emil; Černiče: Baša Franc; Branica: Benko; Št. Tomaž: Zgonik; Gabrije: Drofenik; Čepovan: Berce Josip; Orehovlje: Lovrenčič Alojzij; Vogrsko: gdč. Strel Jadviga; Bukovica: Plesničar Zofija; Sv. Križ: Mrevlje Gabrijela; Ložice: Gabrijelčič; Lokve: Stepančič; Solkan: Jug Ana; Vrtojba: Lasič; Levpa-Zavrh: Vodopivec Josip; Vitovlje: Murovec; Prvačina: Krmac Ljudmila; Černiče: Srebrnič; Rihenberk: Furlani Olga; Standrež: Bandelj Vinko; Vedrijan: Toroš Pavel; Zapotok: Toroš Josip; Zalošče: Golja Franc. Dovolijo se razne poprave in naprave.

Osebna vest s Štajerskega. Marija Loparnikova, def. učiteljica v Št. Janžu na Dravskem polju, je premeščena v Polzelo. V Rraslovče pride za def. učitelja Ivan Pehrak, dosedanji okrajni pomožni učitelj za laški okraj.

Šolska mladina v Frankolovem uprizori dne 15. avgusta v proslavo 60 letnice vladanja našega presvetlega cesarja Emil Adamičevo spevoigro: Slava cesarju Francu Jožefu I.! — Nastopi 40 otrok, ki se kaj z veseljem vadijo v petju in deklamovanju. Učiteljstvo bližnjih okrajev že sedaj vabimo k obilni udeležbi.

Ne petindvajset — nego petintridesetletnico svojega učiteljskega delovanja obhajajo abiturijenti iz l. 1873. dne 4. avgusta t. l. pri „Slepem Janezu“ — Št. Vid pri Ljubljani — Na svidenje!

Družbi sv. Cirila in Metoda v korist je založil in prodaja na debelo in na drobno najboljše čistilo (krema) za črevlje in usnje g. Ivan Keber, trgovec v Ljubljani na Starem trgu. To čistilo je kemično preizkušeno in priznano kot tako, da se je more opravičeno priporočati kot najboljše. Priporočamo Kebrovo kremo že zaradi kakovosti, priporočamo jo pa še posebno, ker odjemalec te kreme obenem koristi naši družbi. Nadejamo se, da se udomači Kebrovo čistilo v vseh naših trgovinah in slovenskih družinah prav tako kakor užigalice družbe sv. Cirila in Metoda.

Družbe sv. Cirila in Metoda glavna skupščina bo letos dne 8. septembra v Ptuju.

Služba. Na trirazredni ljudski šoli v Horjulu je stalno oddati novoustanovljeno učno mesto z zakonitimi prejemki. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom predložiti do 25. avgusta 1908 c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Ljubljani.

Zahvala. Društvo „Selbsthilfe“ mi je po smrti mojega moža izplačalo 1440 K. Društvu se najiskrenejše zahvaljam in ga vsemu učiteljstvu najtopleje priporočam. — Waltersdorf, 23. julija 1908, Ana Lohmer, učiteljeva vdova.

Nenavadna potrpežljivost dečka. Hlapec Josip Zmet v Brjah ima 15 letnega dečka Andreja. Pred dobrimi 4 meseci se je bil dečko zbodel s trnom akacije v stopalo desne noge. Rane ni bilo nobene, ali notri pri kosti je začelo gniti, zaradi česar je nastala neizogibna potreba, da so dečka poslali v bolniščnico v Gorico, kjer je ostal 26 dni. V Gorici so ga dvakrat operirali in so mu vzeli ven kost, takoimenovano „šiško“. Toda notri je gnilo dalje, in v Gorici mu niso vedeli pomoči in svetovali, naj dečka odvedejo v tržaško bolniščnico. Tu je bil 111 dni. Slednjič so se morali zdravniki odločiti, da mu odrežejo nogo. Ves čas je dečko kazal neverjetno potrpežljivost, ali na operaciji v Trstu je bil pravi junak: odklonil je narkozo in je gledal, kako so mu rezali nogo. Zdravniki se se mu kar divili, ker takega slučaja — so rekli — niso še doživeli pri takem mladem človeku. Dne 24. t. m. je oče odvedel dečka iz bolniščnice domov zdravega ali brez noge.

Otroški vrtec v Gaberju se preseli jeseni v novo stavbo pri občinski hiši, ki je zgrajena nalašč v ta namen. Mislijo pa, da bo tudi novi otroški vrtec za veliko število otrok preomejen in bo treba v doglednem času tisto poslopje razširiti.

Češka šolska mladina iz germaniziranih krajev obišče Prago. Ta obisk prirede vodstva ljudskih šol „Šolske Matice“ in iz delokroga „Narodne jednote severočeške“. Priglasilo se je že veš tisoč otrok, lepo število hotelov, kavarn in društev pa je obljubilo brezplačna prenočišča in pogostitev. Tako zbujajo narodni čut v češki deci!

Celjska podružnica „Südmarke“ je imela dne 10, julija t. l. svoje glavno zborovanje. L. 1907. je oddala 2700 K prispevkov centrali od svojih članov. — Za prihodnjo dobo so spet izvolili za predsednika podružnici mestnega predstojnika dr. O. Ambroschitza, za njega namestnika pa avskultanta dr. Jurija Skoberneta. Kakor kažeta imeni sta oba pristna — Nemca.

Okrajna učiteljska konferenca radovljiškega okraja se je vršila dne 4. julija t. l. v „svetovnoznani“ Radovljici. Po odsluženi peti sv. maši — kjer pa žal ni pelo učiteljstvo — se je pričela ob 11. uri v krasno dekorirani risalnici uradna konferenca. Udeležba s strani učiteljstva je bila polnoštevilna, pogrešali smo edino le jeseniškega nadučitelja. Konferenci je prisostvovalo tudi 13 duhovnikov, c. kr. okrajni glavar in deželni poslanec, radovljiški župan dr. J. Vilfan. Predsednik, c. kr. okr. šol. nadzornik, otvori zborovanje, pozdravivši v prvi vrsti c. kr. okr. glavarja O. pl Detelo, učiteljstvo in ostale navzoče. V svojem nagovoru na učiteljstvo omenja, da ga prosi dvoje: zaupanja in ljubezni, a on mu nudi — naklonjenost in zahtevo po izpolnjevanju šolskih dolžnosti. Odgovor c. kr. okr. glavarja je zvenel v zagotovilo, da ostane učiteljstvu tudi nadalje zaščitnik, ker ve, da učiteljstvo tukajšnjega okraja spolnuje v polni meri svoje dolžnosti. (Pohvala obema govornikoma.) — Na predlog učitelja J. Jakliča se volita soglasno zapisnikarjema učitelj I. Siherl in učiteljica M. pl. Zhorska, Jesenice. Slavnostni govornik nadučitelj A. Grčar nam je podal v markantnih potezah životopis našega vladarja. Dodatno temu govoru je omenjal c. kr. okr. glavar, da je prepričan, da je učiteljstvo vršilo vedno svojo nalogo v smislu one postave, ki pravi, da učiteljstvo vzgojuj izročeno ji mladino v patriotičnem duhu. Prihodnja točka dnevnega reda je bilo predavanje o gluhonemem pouku, ki ga nam je podal učitelj gluhonemnice Fr. Grm iz Ljubljane. Predavanje je bilo povsem zanimivo in dovršeno, vendar moramo odločno poudarjati, da taka predavanja niso in ne smejo izpolnjevati že itak obširnega dnevnega reda vsakoletnih okraj. učiteljskih konferenc. Kajti po našem mnenju ima učiteljstvo stoinsto važnejših vprašanj rešiti na svojih uradnih konferencah, ki so vitalnega pomena za razvoj ljudskega šolstva in ki čakajo končne rešitve tako željno, kakor čaka potnik v sredi puščave oživljajočega studenca. — Taka predavanja bi bila prekoristna za kaka javna predavanja, recimo v Ljubljani, ki se jih udeležuje širša javnost, ali pa — ako jih učiteljstvo že mora slišati — na dnevni red zborovanj okr. učit. društev. To blagovoli vpoštevati gospoda pri zelenih mizah. — In nadzornikovo poročilo? Bilo je na višku popolnosti. Slišali smo že premnogo nadzorniških poročil, a žal, da so se skoro vsa ta poročila sukala po gotovih šablonah, — a to poročilo, ki se sicer ni dotikalo posameznosti nadzorovanih ljudskih šol, temveč podajalo nam je vodilne misli za posamezne stroke — po najnovejših pridobitvah modernega ukoslovja in vzgojeslovja. Uverjeni smo, ako bo hotel c. kr. okr. šol. nadzornik J. Janežič te v svojem poročilu nanizane misli in ideje prilagoditi faktičnim razmeram in potrebam naših ljudskih šol, ne glede navzgor, na levo in desno, — potem bo lahko rekel, svoj smoter sem dosegel, koristil sem svojemu narodu in — učiteljstvu. V podrobnosti tega poročila se ne bodemo spuščali, ker bi postali preobširni, temveč želimo edino le, da bi prišlo kmalu učiteljstvu v — roke. — Ker je ura že hitela proti trem popoldne, omejil je prihodnji referent, učitelj Ivan Šega, svoje poročilo na predlog: Današnja okrajna učiteljska konferenca zvoli odsek, obstoječ iz sledečih učiteljev: I. Šemrl, Lesce; J. Vrezec, Ljubno; Jos. Ažman, Breznica in poročevalca. Ta odsek pretrese predloženi podrobni učni načrt iz spisja ter ga predloži prihodnji učiteljski konferenci v potrdilo. (Sprejeto soglasno.) — Načelnik knjižničnega odbora A. Grčar nam je podal sledeče poročilo o stanju okr. učit. knjižnice: Dohodkov: 514·75 K; stroškov: 305·83 K; ostanek 208·92 kron. Prirastek knjig: pedag. vsebine 11. del, 15 knjig; jez. in lep. vsebine 19. del v 21 knjigah; zgodov. vseb. 3 dela v 3 knjigah; zemljepisne vsebine 3 dela v treh knjigah; prirod. in kmet. vsebine 10 del v 10 knjigah; matem. vseb. 3 dela v treh knjigah in razne vsebine 7 del v 7 knjigah. Skupaj je prirastlo 56 del v 62 knjigah. — Knjižnica šteje 1369 zvezkov, oziroma 881 del. — Poročilo dalje omenja, katere knjige in časopisi se naj naroče vbodoče. Temeljito sestavljeno poročilo je bilo soglasno odobreno in knjižničnemu odboru se je izreklo soglasno zaupanje s tem, da je bilo zopet voljeno z vzklikom, in sicer: A. Grčar, M. Muth in Ivan Šega, Radovljica; J. Ažman, Breznica in Iv. Šemrl, Lesce. — Pri tej priliki omenjamo, da je c. kr. dež. šol. svet pritrdil predlogu učitelja Iv. Šega. Ko je pri lanski konferenci predlagal, da so udje okraj. učit. knjižniice **upravičeni zahtevati povrnitev voznih stroškov k sejam knjižničnega odseka.** — V stalni odbor so bili soglasno voljeni: Grčar A., M. Huth in Iv. Šega, Radovljica in Jos. Ažman, Žirovnica. — Pri izbiri učnih knjig za tekoče leto se je predlagalo, da naj ostanejo stare knjige, le za IV. razred štirirazrednic se vpelji „III. čitanka Hubad-Schreiner.“ S tem je bil dnevni red izčrpan in predsednik se je iskreno zahvalil vsem referentom kakor tudi učiteljstvu za pazljivo sodelovanje. Podpredsednik okraj. učit. konference nadučitelj A. Grčar se je zahvalil predsedniku za temeljito poročilo in taktno vodstvo konference. Skupni obed se je vršil v znani restavraciji R. Kunstelj. Obedu se je poznalo, da je bil njegov prireditelj na poučnem izletu kranjskih gostilničarjev na Dunaju. Omenjati moramo edino še ta — čudni pojav, da nismo opazili na tem banketu razen poslanca dr. J. Vilfana — niti enega druzega javnega funkcijonarja — akoravno je Radovljica sedež c. kr. okr. glavarstva, c. kr. sodnije itd. itd. — In menda je učiteljstvo tudi po tej prikazni bilo razpoloženo, kajti čulo se ni niti ene pesmi Napitnice so bile le štiri: prvi je napil Iv. Šega — c. kr. okr. nadzorniku, poudarjajoč v svojem govoru, da more zahtevati zaupanje učiteljstva le tak nadzornik, ki je prvič izšel iz učiteljske srede, a ki pozna vsestransko zahteve modernega šolstva, drugič, ki ni poosebljen paragraf in tretjič, ki je nepristransko strog, a ta strogost mora biti združena z ono odkritosrčno ljubeznjivostjo, ki mu pridobi namah vsa srca. — Zahvalil se mu je c. kr. okr. šolski nadzornik, napivajoč slogi učiteljstva, kajti edino le v pravi slogi se more doseči cilj, ki smo si ga začrtali na svoji težavni poti, na poti, kjer imamo premagati nebroj ovir. — A. Grčar je nazdravil navzočemu poslancu dr. J. Vilfanu, upajoč, da bo po svoji moči podpiral v poslanski zbornici upravičene zahteve učiteljstva. Poslanec in župan dr. J. Vilfan se zahvali govorniku zatrjajoč, da mora sedanji deželni zbor popraviti to, kar so zamudili prejšnji deželni zbori, kajti naravnost škandalozno je, da je ravno učiteljski stan oni stan, ki se ga najbolj zanemarja, za katerega noče skrbeti ne dežela, ne država. V upanju, da napoči tudi učiteljstvu v kratkem lepša bodočnost, mu kliče svoj presrčni „na zdar“. — Sklepno še par besedij na adreso onih, ki se čutijo žaljeni po „Slovencu“. Menda je bila okrajna učiteljska konferenca strogo uradna. In na takih uradnih konferencah se pač pozdravi le one faktorje, ki so neposredno nekaki učiteljski predstojniki in ta je bil menda edini c. kr. okr. glavar. Da bi se pa vsacega posameznega župnika, oziroma kaplana, ali recimo tu tudi dekana, specielno pozdravljalo, menda ni bilo potreba. Kajti tako prvi, kakor drugi so vendar eo ipso moralično primorani prisostvovati takim uradnim konferencam, kajti — saj opravljajo deloma to službo, kakor jo opravlja učiteljstvo in drugič je bila to obenem tudi nekaka jubilejna konferenca, kjer je učiteljstvo jasno in glasno pokazalo, da je do srca patrijotično in vdano oni dinastiji, ki vodi v sreči in nesreči našo ožjo in širšo domovino, in take konference se udeležiti, je menda tudi duhovščina — kakor soodgojevateljica avstrijskih državljanov — dolžna iz golega patriotizma. Da se pa specialno ni pozdravljalo g. dekana, bo pa menda oprostil, ker ga učiteljstvo po obstoječih zakonih ne smatra svojim predpostavljenim, kajti doba konkondartske šole je že davno minula. Ako je pa c. kr. okr. šol. svet poslal posameznim katehetom „vabila“ na konferenco, je pa to storil z enostavnega stališča, ker jih smatra soodgojevalcem šol. mladine. —e—

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: **K 123.602·18.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in **harmonije amerikan. sistema** prodaja in izposoja

Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“

136 **Ljubljana, Hilšerjeve ulice 12.** 52 4

Cenovnik zastonj in poštnine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga

priznano pravih švicarskih

Union-ur

31 52—31

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik **ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.**

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec

v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

S potrtim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš preljubi, nepozabni soprog, oziroma oče, sin, brat, svak in stric, gospod

Jakob Cepuder,

nadučitelj

danes ob 7. uri zjutraj po dolgi bolezni blaženo zaspal v gospodu.

Pogreb dragega rajnika bo jutri, v nedeljo, ob 7. uri zvečer iz hiše žalosti v Hrušici na pokopališče k Sv. Štefanu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah.

V Hrušici, dne 25. julija 1908.

Marija Cepuder, soproga. **Elizabeta Cepuder,** mati.

Slavko, Marija, Leo, Milan, Alfonz, Anka, otroci.

Zahvala

za vse dokaze iskrenega sočutja, ki se nam je ob priliki prebritke izgube našega srčno ljubljenega sina, soproga, očeta, brata in strica, gospoda

Jakoba Cepuder,

nadučitelja v Hrušici

v toliki meri izkazovalo, kakor tudi za številno spremstvo dragega pokojnika k večnemu počitku, izrekamo tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem našo iskreno zahvalo. Hvaležnega srca se pa še posebno iskreno zahvaljujemo za prekrasni nagrobni govor gosp. c. kr. okr. šol. nadzorniku Fran-u Gabršek, prečastiti duhovščini za večkratni tolažilni obisk predragemu pokojniku, dalje gospodu primariju dr. Gregorič-u, ki je za časa bolezni pokojniku posvečeval izredno zdravniško pozornost, kakor tudi c. kr. rudniškemu nadkomisarju gosp. V. Stergar-ju za poklonitev prekrasnega venca, gospodom tovarišem učiteljem, gospem in gospodičnam učiteljicam, sl. pevskemu zboru „Bizovik“ za ganljivo nagrobno petje, ter vsem prijateljem faranom, ki so se v tako častnem številu udeležili pogreba in pripomogli ublažiti našo veliko žalost.

V Hrušici, 30. julija 1908.

Žalujoči ostali.

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štambiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štambilje za datum, vsakovrstni kliševi, monogrami itd. itd. 52 27

Ceniki gratis in franko.

Odlikovane z zlatim zaslužnim križem s krono.

C. kr. privil. tovarne

orgelj in harmonijev

Jan Tuček, Kutna gora

(Češko) 25 26—16

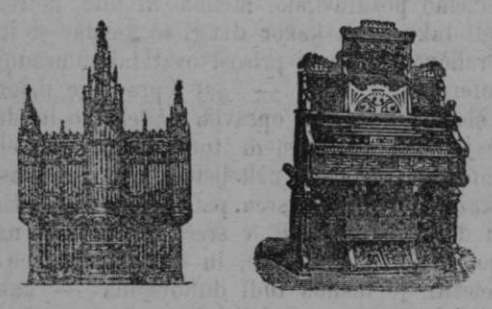

stavi in dobavlja **orglje** vseh velikosti, sistemov in slogov, **harmonije** s stiskalnim in sesalnim sistemom (Cottage-orglje), **klavirje** in **pianine** najmodernejših konstrukcij.

3 do 5letna garancija. Ustanovljene l. 1869.

Nizke cene. Tudi na obroke.

Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov.

Ilustrirane prospekte orgel, cenike harmonijev in klavirjev gratis in franko.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5 blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene **pianine, klavirje** in **harmonije** tudi **samoigralne**

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—26

Največja tvornica na jugu Avstrije

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti štev. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52—48

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezenine.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

15 52—46 **Kolodvorske ulice št. 8.**

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26—16

Pišite po vzorce!

Modno blago

volneno in pralno, damsko in moško, platno, damasti, namizni prti, brisače, blago za srajce in vsakovrstno drugo platneno in pavolnato blago stalnobarvni 13 26—20

= ZEFIRI =

prekrasnih modnih vzorcev za srajce, oblačila itd. samo dobre, preizkušene kakovosti priporoča

Razpošiljalnica za platneno in modno blago

V. J. Havlíček a bratr

Poděbradi na Češkem.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo poštnine prosto. Zavitek s 40 metri pralnega blaga za 18 K franko.

Pišite po vzorce!

Narodna knjigarna

12 52—39

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Fr. Burgar

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarsko stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke.

11 26—21

FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije cesta štev. 1 in Valvazorjev trg štev. 6

priporoča svojo zalogo najbolje priznanih

slamoreznic, mlatilnic, vratil, čistilnic, strojev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnico, pluge in brane, peči, štedilnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni najbolje postrežbe. Mlekarnam se priporočajo izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za prenašanje in prevažanje mleka, traverze, železniške šine, vedno svež cement, strešna lepenka, štorja za strope, pločevina, nagrobni križi ter vse ključavničarsko, kovaško, kleparsko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko orodje vedno v zalogi. (9) 26 21

Slovenci, kupujte užigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda!

122 31 10

Kaj podeli kavi lepo barvo in prijeten okus?

(8) 26—21

„Zvezdna“ in „Ciril-Metodova“

kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani brezplačno mesečnik „Slovenska Gospodinja“.

Učiteljska tiskarna

priporoča sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta. 112 12—6

Za šolsko mladino najprimernejše in najcenejše darilo in spomin na letošnji jubilej.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njiju priznano najboljši, črni, medli 19 52—31

lak za šolske table.

C. in kr. dvorni založnik

papežev dvorni založnik

odlikovani lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priporoča sledeče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprtje telesa 1 steklenica 20 h. — **Železnato vino** krepča malokrvne in nervozne osebe ter bledične in slabotne otroke. Polliterska steklenica 2 K. — **Salmijakove pastile** olajšujejo hripavost, razkrajajo sliz. 1 škatljica 20 h. — **Malinčev sok,** izboren naraven izdelek. Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejo gasečo in zdravo pijačo. 1 kg steklenica K 1·50. — **Antirrheumon** (cvet proti trganju) je najboljše sredstvo zoper reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h.

Na razpolago je mnogo zahvalnih pisem. Ceniki se razpošiljajo brezplačno in franko.

Naročila se izvršujejo točno po povzetju. 16 26—19

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča **kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni** in **barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo** itd. — **Knjige** v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — **Največja zaloga vseh tiskovin** za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — **Strune** za gosli, citre, kitare in tamburice. — **Štambilje,** pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — **Dopisnice,** umetne, pokrajinske in s cvetlicami od najpriprostejše do najfinejše. — **Albumi za slike, dopisnice in poezije.** — **Zavitke za urade** v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — **Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago. Solidna in točna postrežba.** 5 52—44

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

v Ljubljani, Gradišče štev. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah.

Tiskanje muzikalij in časopisov. (2) 12—9

Litografija.

Telefon št. 118. Poštna hranilnica št. 76.307.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.